

Siseriiklikud kohtud**Inimõigustega tegelevad riiklikud asutused****Ombudsman****Spetsiaalsed inimõigustega tegelevad asutused****Muu****Siseriiklikud kohtud****Maakohtud, halduskohtud, ringkonnakohtud ja Riigikohus**Kohtute kontaktandmed ja täiendav info on saadaval kohtute [veebilehel](#)

Maakohtud arutavad esimese astme kohtuna kõiki tsiviil-, kriminaal- ja vääртеoasju. Maakohtu lahendite peale saab edasi kaevata ringkonnakohtusse. Eestis on neli maakohut: Harju, Viru, Tartu ja Pärnu Maakohus.

Halduskohtud arutavad esimese astme kohtuna haldusasju. Halduskohtu pädevus, halduskohtusse pöördumise ja halduskohtumenetluse kord on sätestatud [halduskohtumenetluse seadustikus](#). Eestis on kaks halduskohut: Tallinna Halduskohus ja Tartu Halduskohus.

Ringkonnakohtud vaatavad teise astme kohtuna apellatsiooni või määruskaebuse korras läbi maa- ning halduskohtute lahendeid nende peale esitatud apellatsioon- või määruskaebuste alusel. Ringkonnakohtus toimub asjade läbivaatamine kollegiaalselt – see tähendab, et apellatsioonikaebuse lahendamiseks tegeleb kohtukolleegium, kuhu kuulub kolm kohtunikku. Eestis on kaks ringkonnakohtu: Tallinna Ringkonnakohtu ja Tartu Ringkonnakohtu.

Riigikohus on Eesti kõrgeim kohus. Põhiseaduse järgi on Riigikohus kassatsioonikohus ja põhiseaduslikkuse järelevalve kohus. Riigikohtu pädevus on sätestatud [kohtute seaduses](#). Riigikohtu pädevuses on:

põhiseaduslikkuse järelevalve teostamine;

kohtulahendite kassatsiooni korras läbivaatamine;

teistmisavalduste läbivaatamine;

muude seadusest tulenevate ülesannete täitmine.

Riigikohtusse võib kassatsioonikaebuse esitada iga menetlusosaline, kes ei ole rahul madalama astme kohtu otsusega. Riigikohus võtab kassatsioonikaebuse menetlusse, kui kaebuses esitatud väited võimaldavad arvata, et madalama astme kohus on vääralt kohaldanud materiaalõiguse normi või on oluliselt rikkunud protsessiõiguse normi, mis võis kaasa tuua ebaõige kohtulahendi.

Kui inimene leiab, et avalik-õiguslik isik (nt riik või omavalitsus) on mõne haldusakti või toiminguga rikkunud tema õigusi või piiranud tema vabadusi, võib ta oma õiguste kaitseks pöörduda halduskohtusse. Omandireformi ja maareformiga seotud vaidlused, avalik teenistus, maksuhaldus, kodakondsus- ja migratsiooniküsimused, samuti riigihanked, riigivara, ehitus ja planeerimine, riigivastutus – selline on näitlik loetelu valdkondadest, millest tulenevaid vaidlusi lahendab halduskohus.

Maakohtusse tasub pöörduda, kui on rikutud õigusi tsiviilõiguse valdkonnas, näiteks lepingutega seotud vaidlused, perekonnaasjad, pärimisõigust või asjaõigust puudutavad vaidlused, äri- ja mittetulundusühingute tegevuse ja juhtimise küsimused, samuti intellektuaalse omandi vaidlused ja pankrotiasjad ning tööõiguse vaidlused.

Inimõigustega tegelevad riiklikud asutused

Eestis ei ole hetkel ükski riigiasutus ega muu organisatsioon taotlenud riikliku inimõiguste kaitse organisatsiooni akrediteeringut.

Ombudsman**Ombudsman'i ülesandeid täidab õiguskantsler****Õiguskantsleri** Kantselei: *Kohtu 8, 15193 Tallinn, Eesti*

Ombudsmanina kontrollib õiguskantsler avalikke ülesandeid täitvate asutuste tegevust ja seda, kas riigiasutus järgib isiku põhiõigusi ja vabadusi ning hea halduse tava. Õiguskantsler kontrollib:

riigiorgani või asutuse tegevust;

kohaliku omavalitsuse organi või asutuse tegevust;

avalik-õigusliku juriidilise isiku organi või asutuse või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku tegevust.

Igaühel on õigus pöörduda õiguskantsleri poole avaldusega avalikke ülesandeid täitvate asutuste tegevuse kontrollimiseks.

Kui õiguskantsler leiab, et avalikke ülesandeid täitva asutuse tegevus ei ole õiguspärane, esitab ta asutusele seisukoha, kuidas on asutus isiku õigusi rikkunud, ning teeb vajadusel asutusele soovitusi õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks või ettepaneku rikkumise kõrvaldamiseks. Mõlemal juhul hindab ta enne seisukoha võtmist, kas asutus on järginud seadust ning kas isikuga suhtlemine on toimunud kooskõlas hea halduse tavaga. Oma seisukohas võib õiguskantsler kritiseerida, avaldada arvamust või anda konkreetseid soovitusi rikkumise kõrvaldamiseks.

Õiguskantsler**Õiguskantsleri** Kantselei: *Kohtu 8, 15193 Tallinn, Eesti*

Igaühel on õigus pöörduda õiguskantsleri poole avaldusega seaduse või mõne muu õigustloova akti põhiseadusele ja seadustele vastavuse kontrollimiseks. Normikontrolli käigus valvab õiguskantsler selle järele, et seadusandliku, täidesaatva ja kohaliku omavalitsuse õigustloovad aktid oleksid põhiseaduse ja seadustega kooskõlas.

Õiguskantsler kontrollib:

seaduste põhiseadusele vastavust;

Vabariigi Valitsuse määruste põhiseadusele ja seadustele vastavust;

ministrite määruste põhiseadusele ja seadustele vastavust;

kohaliku omavalitsuse volikogude ning valla- ja linnavalitsuste määruste põhiseadusele ja seadustele vastavust;

avalik-õigusliku juriidilise isiku õigustloova akti õiguspärasust.

Kui õiguskantsler leiab, et õigustloov akt on põhiseaduse ja seadusega vastuolus:

võib ta teha akti andjale **ettepaneku** viia akt põhiseaduse ja seadusega kooskõlla.

Õigustloova akti andjal on kohustus esitada oma seisukoht õiguskantslerile 20 päeva jooksul. Ettepanekuga arvestamata jätmise korral pöördub õiguskantsler Riigikohtu poole taotlusega tunnistada õigustloov akt põhiseadusvastaseks või kehtetuks.

võib ta esitada õigustloova akti ettevalmistajale **märgukirja** akti põhiseaduse ja seadusega kooskõlla viimiseks, määrates samas tähtaja vastuolu kõrvaldamiseks.

Kui märgukirjas toodud soovistega ei arvestata, võib õiguskantsler pöörduda akti andja poole ettepanekuga. Ettepaneku täitmata jätmise korral pöördub õiguskantsler Riigikohtu poole taotlusega tunnistada õigustloov akt põhiseadusvastaseks või kehtetuks.

võib ta teha Riigikogule **ettekande**, et juhtida tähelepanu seaduses esinevatele probleemidele.

Spetsiaalsed inimõigustega tegelevad asutused

Lasteombudsman (ülesandeid täidab õiguskantsler)

Õiguskantsleri Kantselei: Kohtu 8, 15193 Tallinn, Eesti

Eestis täidab lasteombudsmani ülesandeid õiguskantsler. Laste ja noorte õiguste osakonna nõunike tööülesanded on põhiasias järgmised:

lapse õigusi puudutavate avalduste lahendamine põhiseaduslikkuse järelevalve ja ombudsmani menetlustes;

kontrollkäikude ettevalmistamine ja läbiviimine lasteasutustes;

taotluste ja arvamuste ettevalmistamine põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes;

lastega seotud inimõiguste õpetamine ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni tutvustamine, lapse õiguste alane teavitustöö ja koolituste läbiviimine;

uuringute ja analüüside tegemine lapse õiguste edendamise ja kaitsega seotud küsimustes;

koostöö korraldamine laste ja noorte organisatsioonide, kodanikeühenduste, MTÜ-de, ametialaste organisatsioonide, teadus- ja riigiasutustega.

Võrdõiguslikkusega tegelev asutus

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, Roosikrantsi 8b, 10119, Tallinn, Eesti

Õiguskantsler, Kohtu 8, 15193 Tallinn, Eesti

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik on soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse alusel tegutsev sõltumatu ametiisik.

Voliniku ülesandeks on jälgida nimetatud kahe seaduse nõuete täitmist. Volinik nõustab ja abistab inimesi diskrimineerimisvaidlustes ning annab ekspertarvamusi diskrimineerimise toimumise kohta.

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik:

võtab vastu isikute avaldusi ja annab arvamusi diskrimineerimise toimumise kohta;

analüüsib seaduste mõju naiste ja meeste ning vähemusgruppidesse kuuluvate inimeste seisundile ühiskonnas;

teeb ettepanekuid Vabariigi Valitsusele ja valitsusasutustele, samuti kohalikele omavalitsustele ning nende asutustele õigusaktide muutmise ja täiendamise kohta;

nõustab ja teavitab Vabariigi Valitsust ja valitsusasutusi ning kohalike omavalitsusüksuste asutusi soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse rakendamist puudutavates küsimustes;

võtab tarvitusele meetmeid naiste ja meeste võrdõiguslikkuse ning võrdse kohtlemise edendamiseks.

Volinik annab arvamuse diskrimineerimise läbi kannatanud isikule ja isikule, kellel on õigustatud huvi jälgida võrdse kohtlemise nõuete täitmist. Nimetatud arvamuse eesmärk on anda hinnang, mis võimaldaks koostöös soolise võrdõiguslikkuse seaduse, võrdse kohtlemise seaduse ja Eesti Vabariigi jaoks siduvate välislepingute ning muude õigusaktidega hinnata, kas konkreetses õigussuhtes on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet.

Arvamuse saamiseks peab arvamuse taotleja esitama volinikule avalduse, milles on kirjeldatud diskrimineerimisele viitavad asjaolud. Arvamuse andmiseks on volinikul õigus saada teavet kõikidelt isikutelt, kes võivad omada diskrimineerimisjuhtumi asjaolude selgitamiseks vajalikku informatsiooni ja nõuda kirjalikke seletusi oletatava diskrimineerimise asjaolude kohta, dokumentide või nende koopiade esitamist tema määratud tähtaja jooksul.

Õiguskantsler teostab võrdsuspõhiõiguse üle järelevalvet nii õigustloova akti põhiseadusele ja seadustele vastavuse kontrollimisel kui ka ombudsmani ülesannete täitmisel. Lisaks võib igaüks pöörduda õiguskantsleri poole lepitusmenetluse läbiviimiseks, kui ta leiab, et teda diskrimineerib füüsiline või eraõiguslik juriidiline isik (nt tööandja) soo, rassi, rahvuse, nahavärvuse, keele, päritolu, usutunnistuse või usulise veendumuse, poliitilise või muu veendumuse, varalise või sotsiaalse seisundi, vanuse, puude, seksuaalse suundumuse või seaduses nimetatud muu tunnuse tõttu.

Andmekaitseasutus

Andmekaitse Inspeksioon, Tatari 39, 10134 Tallinn, Eesti

Andmekaitse Inspeksioon kaitseb järgmisi põhiseaduslikke õigusi:

õigust saada teavet avaliku sektori asutuste tegevuse kohta;

õigust era- ja pereelu puutumatusse isikuandmete kasutamisel;

õigust pääseda enda kohta kogutud andmete juurde.

Pöörduge inspeksiooni poole, kui isikuandmeid töötleb või avalikku teavet valdav astus rikub Teie õigusi ega reageeri Teie taotlustele. Inspeksioon ei alusta tavaliselt menetlust, kui kaebaja ise ei ole eelnevalt kaevatava poole pöördunud või kui tegu on eraisikute vahelise vaidlusega.

Inspeksioonile tuleb teatada, kui Teie ettevõttes või asutuses toimus andmekaitsealane rikkumine, mis (tõenäoliselt) seab ohtu andmesubjektide õigused.

Samuti tuleb inspeksioonile teatada ettevõtte/asutuse andmekaitseametniku määramisest.

Lihtsaim viis pöördumiseks on inspeksiooni vörgulehe <http://www.aki.ee/> kaudu.

Muud spetsialiseeritud asutused

Teised spetsiaalsed institutsioonid puuduvad.

Muu

Advokaatuur

Eesti Advokaatuur, Rävåla pst 3, 10143 Tallinn, Eesti

Advokaatuuri kuuluvad Eesti advokaadid, kelle põhittegevus on kodanikele õigusabiteenuse osutamine. Eesti Advokaatuur on 1919. aastal 14. juunil asutatud advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides. Eesti Advokaatuur organiseerib muuhulgas advokaatide erialast täiendamist, suhteid juristkonnaga, riigiasutustega ja mitmete kodu- ning välismaiste organisatsioonidega ning osaleb aktiivselt õigusloomes. Samuti korraldab advokaatuur avalik-õigusliku funktsiooni täitmist – riigi poolt makstava tasu eest kaitseülesannete täitmist ning esindamist tsiviil- ja haldusajades.

Üldjuhul tuleb riigi õigusabi saamiseks esitada **taotlus**. Riigi õigusabi taotlus esitatakse üldjuhul kohtule. Riigi õigusabi taotlus esitatakse uurimisasutusele või prokuratuurile juhul, kui isik on kahtlustatav kriminaalasjas, milles kaitsja osavõtt ei ole kohustuslik.

Riigi õigusabi saamise taotlus esitatakse eesti keeles. Taotluse võib esitada ka inglise keeles, kui õigusabi taotleb füüsiline isik, kelle elukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis või kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, või juriidiline isik, mille asukoht on mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis.

Riigi õigusabi osutava advokaadi määrab uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu taotlusel Eesti Advokatuur. Üldjuhul ei ole isikul õigust valida, milline advokaat talle riigi õigusabi osutab. Siiski on isikul õigus taotleda riigi õigusabi konkreetselt advokaadi poolt, kui see advokaat on andnud nõusoleku riigi õigusabi osutamiseks. Sellisel juhul tuleb nõusoleku andnud advokaadi nimi märkida koheselt riigi õigusabi taotluses.

Menetlustes, milles kaitsja osalemine on seaduse järgi kohustuslik, ei pea isik riigi õigusabi saamiseks midagi tegema – juhul kui isik ei ole sellisel juhul ise advokaati palganud, on menetlust läbiviiv ametnik kohustatud korraldama isikule advokaadi määramise ning isik ei pea selleks taotlust esitama.

Viimati uuendatud: 02/07/2019

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta. Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.